

Modelowanie Systemów Informacyjnych (MSI)

dr inż. Mariusz Trzaska
mtrzaska@pjawstk.edu.pl

Wykład 9

Realizacja asocjacji w obiektowych językach programowania (2)

<http://www.mtrzaska.com>

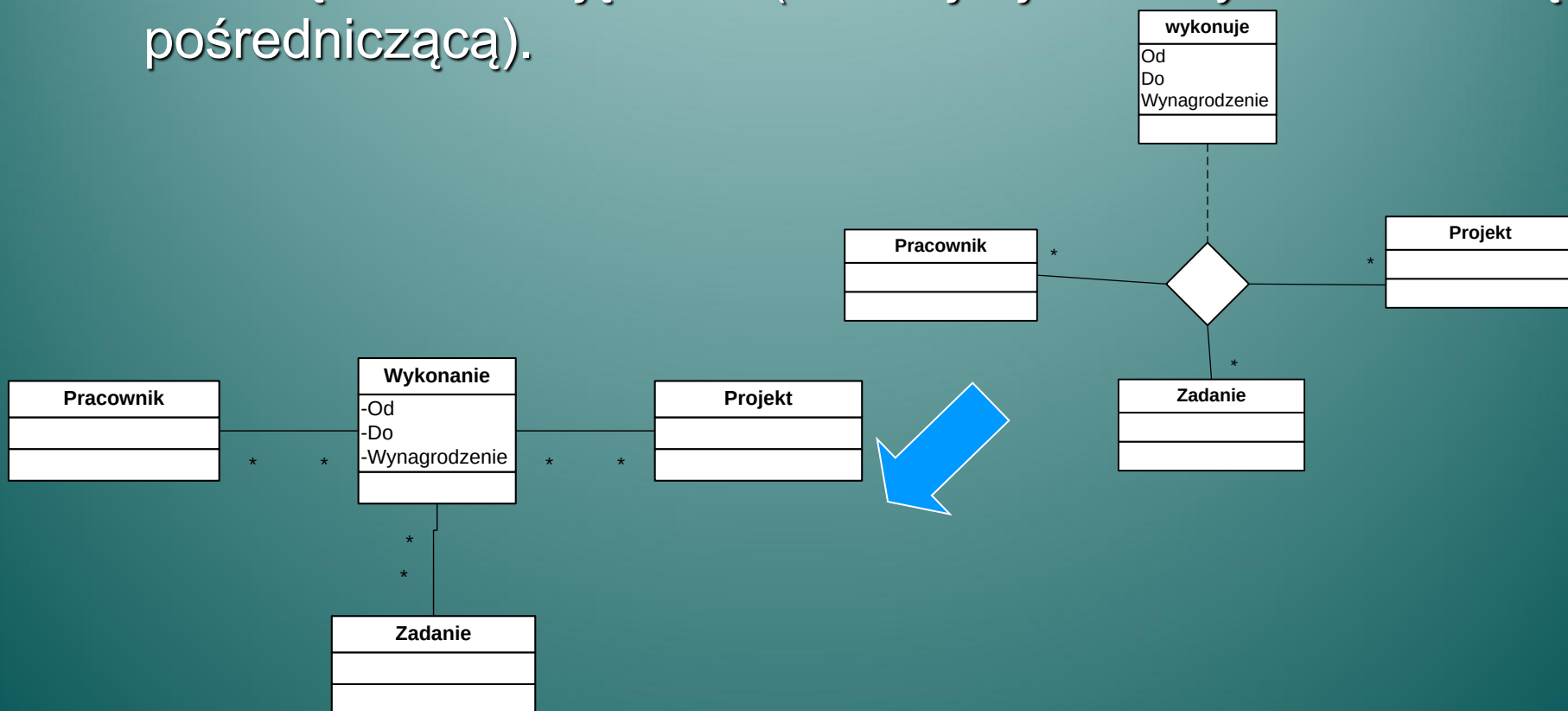
Ciąg dalszy poprzedniego wykładu

Zagadnienia

- *Wstęp teoretyczny*
- *Implementacja asocjacji:*
 - *Przy pomocy identyfikatorów,*
 - *Korzystając z natywnych referencji.*
- *Implementacja asocjacji:*
 - *ze względu na licznosci,*
 - *binarnych,*
 - *z atrybutem,*
 - *kwalfikowanych,*
 - *n-arnych,*
- Implementacja agregacji,
- Implementacja kompozycji,
- Uniwersalne zarządzanie asocjacjami,
- Podsumowanie

Implementacja asocjacji n-arnej

- o Najpierw musimy zamienić:
 - jedną konstrukcję UML (asocjacja n-arna)
 - na inną konstrukcję UML (n asocjacji binarnych oraz klasę pośredniczącą).

Implementacja asocjacji n-arnej (2)

- o Dzięki zastąpieniu asocjacji n-arnej, asocjacjami binarnymi oraz klasą pośredniczącą otrzymaliśmy n zwykłych asocjacji.
- o „Nowe” asocjacje implementujemy na jeden ze znanych sposobów.
- o Problemy z semantyką
 - Nazwa nowej klasy,
 - Nazwy ról asocjacji: „starych” oraz „nowych”,
 - Liczności asocjacji.
- o Utrudniony dostęp do obiektów docelowych (poprzez obiekt klasy pośredniczącej)

Implementacja agregacji

- o Czy zastosowanie agregacji niesie jakieś konsekwencje dla zaangażowanych obiektów?
- o **Nie!**
- o W związku z powyższym agregacje implementujemy dokładnie tak samo jak klasyczne asocjacje.

Implementacja kompozycji

- o Część „asocjacyjna” realizowana na dotychczasowych zasadach.
- o Problemy do rozwiązania:
 1. Blokowanie samodzielnego tworzenia części,
 2. Zakazanie współdzielenia części,
 3. Usuwanie części przy usuwaniu całości.
- o Możliwe dwa podejścia:
 - Zmodyfikowanie istniejącego rozwiązania,
 - Wykorzystanie klas wewnętrznych.

Implementacja kompozycji (2)

1. Blokowanie samodzielnego tworzenia części (istnienia części bez całości),

- Prywatny konstruktor,
- Dedykowana metoda (klasowa):
 - pobierająca referencję do całości (i sprawdzająca czy jest ona prawidłowa),
 - tworząca obiekt części,
 - dodające informacje o powiązaniu zwrotnym.

Implementacja kompozycji (3)

```
public class Czesc {  
    public String nazwa; // public - dla uproszczenia  
    private Calosc calosc;  
    private Czesc(Calosc calosc, String nazwa) {  
        this.nazwa = nazwa;  
        this.calosc = calosc;  
    }  
  
    public static Czesc utworzCzesc(Calosc calosc, String nazwa) throws Exception  
    {  
        if(calosc == null) {  
            throw new Exception("Calosc nie istnieje!");  
        }  
  
        // Utworz nowa czesc  
        Czesc cz = new Czesc(calosc, nazwa);  
  
        // Dodaj do calosci  
        calosc.dodajCzesc(cz);  
  
        return cz;  
    }  
}
```

Implementacja kompozycji (4)

```
public class Calosc {  
    private Vector<Czesc> czesci = new Vector<Czesc>();  
    private String nazwa;  
  
    public Calosc(String nazwa) {  
        this.nazwa = nazwa;  
    }  
  
    public void dodajCzesc(Czesc czesc) {  
        if(!czesci.contains(czesc)) {  
            czesci.add(czesc);  
        }  
    }  
  
    public String toString() {  
        String info = "Calosc: " + nazwa + "\n";  
        for(Czesc cz : czesci) {  
            info += "    " + cz.nazwa + "\n";  
        }  
  
        return info;  
    }  
}
```

Implementacja kompozycji (5)

2. Zakazanie współdzielenia części

- Zmodyfikowana wersja metody dodającej część
 - Sprawdzająca czy dana część nie jest już gdzieś dodana,
 - Oprócz dodawania informacji o powiązaniu z podaną częścią, zapamiętuje (globalnie) fakt, że dana część jest już powiązana z całością.
- Atrybut klasowy przechowujący informacje o wszystkich częściach powiązanych z całościami.

Implementacja kompozycji (6)

o Specjalna wersja metody dodającej część

```
public class Calosc {  
    private Vector<Czesc> czesci = new Vector<Czesc>();  
    private static HashSet<Czesc> wszystkieCzesci = new HashSet<Czesc>();  
    // [...]  
    public void dodajCzesc(Czesc czesc) throws Exception {  
        if(!czesci.contains(czesc)) {  
            // Sprawdź czy ta czesc nie zostala dodana do jakiejś calosci  
            if(wszystkieCzesci.contains(czesc)) {  
                throw new Exception("Ta czesc jest już powiazana z caloscia!");  
            }  
  
            czesci.add(czesc);  
  
            // Zapamiętaj na liście wszystkich czesci (przeciwdziała współdzieleniu czesci)  
            wszystkieCzesci.add(czesc);  
        }  
    }  
    // [...]  
}
```

Implementacja kompozycji (7)

3. Usuwanie części przy usuwaniu całości.

- W językach typu Java oraz C#
 - nie ma możliwości ręcznego usuwania obiektu,
 - obiekt jest usuwany przez VM gdy nie jest osiągalny (nie ma do niego żadnych referencji).
- W C++ mamy możliwość ręcznego usunięcia obiektu. Polecenia usunięcia części warto umieścić w destruktorze. Dzięki temu całość jest w miarę zautomatyzowana.

Implementacja kompozycji (8)

3. Usuwanie części przy usuwaniu całości – c. d.

- W przypadku naszej implementacji, warto:
 - Stworzyć metodę (klasową) usuwającą całość z ekstensji,
 - Powyższa metoda powinna również zadbać o usunięcie informacji z globalnej listy części (przeciwdziałającej współdzieleniu).

Implementacja kompozycji przy pomocy klas wewnętrznych

- o Obiekt klasy wewnętrznej nie może istnieć bez (otaczającego go) obiektu klasy zewnętrznej.
- o Obiekt klasy wewnętrznej ma bezpośredni dostęp do inwariantów obiektu klasy zewnętrznej.
- o Poniższy kod nie wywołuje błędu, ale jego efekt nie jest taki jaki byśmy chcieli.
 - Obiekt klasy wewnętrznej (Czesc) ma dostęp do obiektu klasy zewnętrznej (Calosc) – to dobrze,
 - Obiekt klasy zewnętrznej (Calosc) nic nie wie, że utworzono obiekt klasy wewnętrznej (Czesc) – a to już bardzo źle.

```
// Bledny efekt: utworzenie nowej czesci w kontekście istniejącej calosci,  
// ale bez informowania o tym calosci.  
Calosc.Czesc cz = c1.new Czesc("Czesc 02");
```

Implementacja kompozycji przy pomocy klas wewnętrznych (2)

- o Aby temu przeciwdziałać:
 - klasa wewnętrzna powinna mieć prywatny konstruktor,
 - klasa zewnętrzna musi dostarczać dedykowaną metodą zapewniającą właściwe utworzenie obiektów-części.
- o Należy ręcznie zadbać o:
 - Blokowanie współdzielenia części. Część zawsze jest połączona tylko z jednym obiektem-całością. Niemniej, może się zdarzyć, że różne całości byłyby połączone (pokazywałyby na) z tą samą częścią.
 - Usuwanie części przy usuwaniu całości (podobnie jak w przypadku poprzedniego sposobu implementacji kompozycji).

Implementacja kompozycji przy pomocy klas wewnętrznych (3)

```
public class Calosc {  
    private String nazwaCalosci;  
    private Vector<Czesc> czesci = new Vector<Czesc>();  
    public Calosc(String nazwa) {  
        nazwaCalosci = nazwa;  
    }  
    public Czesc utworzCzesc(String nazwa) {  
        Czesc czesc = new Czesc(nazwa);  
        czesci.add(czesc);  
        return czesc;  
    }  
  
    // Klasa wewnętrzna - czesc.  
    public class Czesc {  
        private String nazwaCzesci;  
        // Ze względu na specyfikę klas wewnętrznych, nie potrzebujemy referencji  
        // pokazującej na calosc.  
  
        public Czesc(String nazwa) {  
            nazwaCzesci = nazwa;  
        }  
    }  
}
```

Zarządzanie asocjacjami

- o Przedstawione sposoby implementacji zarządzania asocjacjami będą (prawie) takie same dla każdej biznesowej klasy w systemie.
- o Co więcej, będą (prawie) takie same dla każdej asocjacji nawet w tej samej klasie.
- o Czy da się to jakoś zunifikować? Aby nie pisać wiele razy (prawie) tego samego kodu?
- o Oczywiście – podobnie jak przy okazji zarządzania ekstensją, wykorzystamy dziedziczenie istniejące w języku Java.

Uniwersalne zarządzanie asocjacjami

- o Przy okazji zarządzania ekstensją stworzyliśmy nową klasę `ObjectPlus`.
- o Aby nie stracić zawartej tam funkcjonalności, stworzymy nową klasę `ObjectPlusPlus` dziedziczącą z `ObjectPlus`.
- o Dzięki temu, istniejącą funkcjonalność w zakresie ekstensji, uzupełnimy o ułatwienia w zarządzaniu asocjacjami.

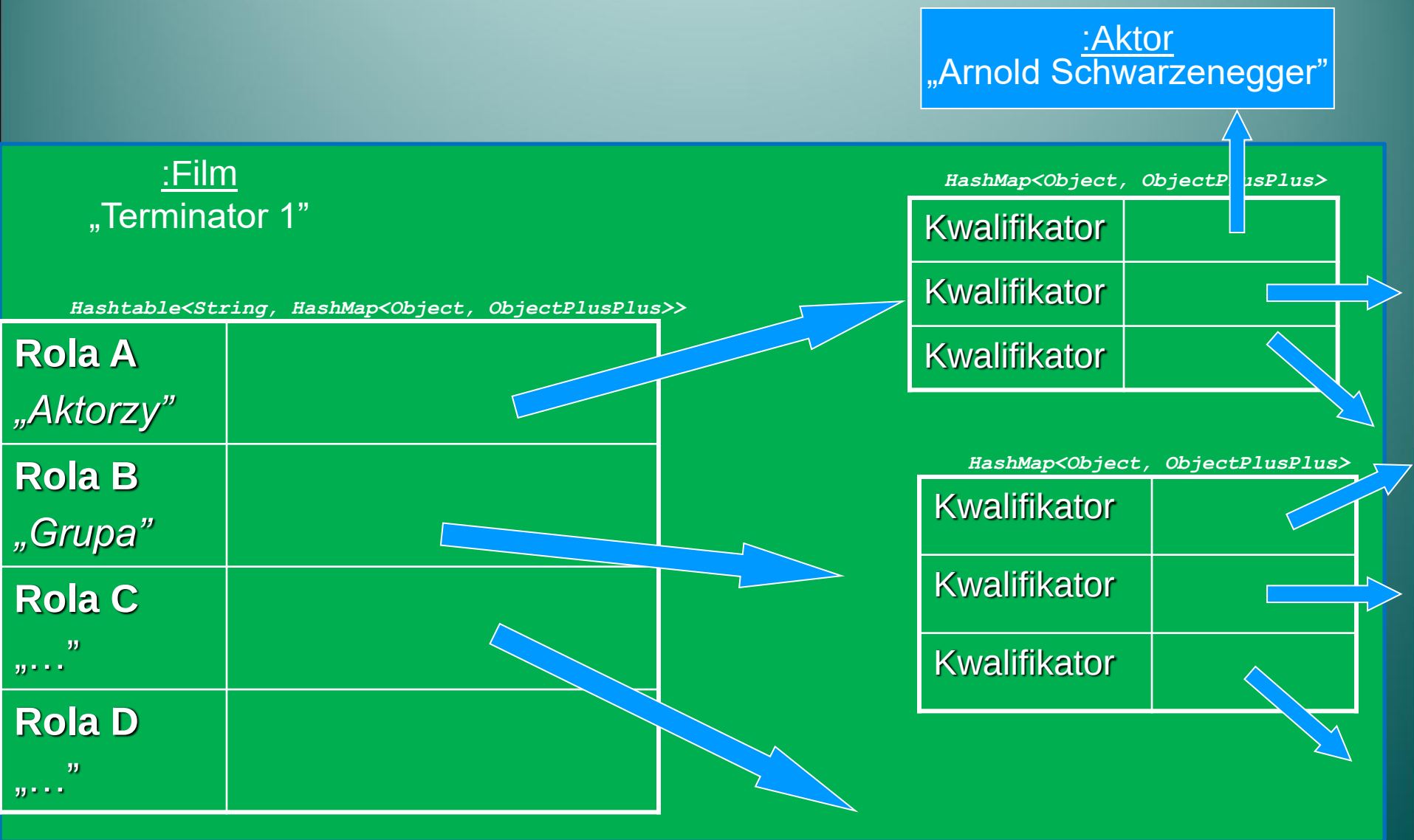
Uniwersalne zarządzanie asocjacjami (2)

- o Stworzymy klasę z której będą dziedziczyć wszystkie biznesowe klasy w naszej aplikacji.
- o Nazwijmy ją `ObjectPlusPlus` i wyposażymy w funkcjonalność ułatwiającą zarządzanie:
 - zwykłymi asocjacjami binarnymi,
 - asocjacjami kwalifikowanymi,
 - kompozycjami (częściowo – tylko warunek nr 2).
- o Zastosujemy drugie z omawianych podejść do implementacji asocjacji: w oparciu o referencje.

Uniwersalne asocjacje

- o Ponieważ wszystkie asocjacje w ramach jednego obiektu będą przechowywane w jednej kolekcji, nie możemy zastosować zwykłego pojemnika typu `Vector` czy `ArrayList`.
- o Użyjemy kontenera przechowującego klucze i wartości:
 - Kluczem będzie nazwa roli asocjacji,
 - Wartością mapa zawierająca:
 - Klucz będący kwalifikatorem. Gdy nie chcemy użyć asocjacji kwalifikowanej, kwalifikator będzie tożsamy z obiektem docelowym.
 - Wartość - referencje do konkretnego powiązania.
- o Atrybut klasowy przechowujący referencje do wszystkich obiektów dodanych jako części, umożliwi pilnowanie warunku nr 2 dotyczącego kompozycji (brak współdzielenia),
- o Innymi słowy, ten nowy kontener będzie zawierał powiązania istniejące w ramach wielu asocjacji.

Uniwersalne asocjacje (2)

Klasa ObjectPlusPlus

```
public class ObjectPlusPlus extends ObjectPlus implements Serializable {  
    /**  
     * Przechowuje informacje o wszystkich powiazaniach tego obiektu.  
     */  
    private Hashtable<String, HashMap<Object, ObjectPlusPlus>> powiazania = new  
        Hashtable<String, HashMap<Object, ObjectPlusPlus>>();  
  
    /**  
     * Przechowuje informacje o wszystkich czesciach powiazanych z ktorymkolwiek z  
     * obiektow.  
     */  
    private static HashSet<ObjectPlusPlus> wszystkieCzesci = new  
        HashSet<ObjectPlusPlus>();  
  
    /**  
     * Konstruktor.  
     *  
     */  
    public ObjectPlusPlus() {  
        super();  
    }  
  
    // [...]
```

Klasa ObjectPlusPlus (2)

```
public class ObjectPlusPlus extends ObjectPlus implements Serializable {
    // [...]

    private Hashtable<String, HashMap<Object, ObjectPlusPlus>> powiazania = new
        Hashtable<String, HashMap<Object, ObjectPlusPlus>>();

    private void dodajPowiazanie(String nazwaRoli, String odwrotnaNazwaRoli,
        ObjectPlusPlus obiektDocelowy, Object kwalifikator, int licznik) {
        HashMap<Object, ObjectPlusPlus> powiazaniaObiektu;

        if(licznik < 1) {
            return;
        }
        if(powiazania.containsKey(nazwaRoli)) {
            // Pobierz te powiazania
            powiazaniaObiektu = powiazania.get(nazwaRoli);
        }
        else {
            // Brak powiazan dla takiej roli ==> utworz
            powiazaniaObiektu = new HashMap<Object, ObjectPlusPlus>();
            powiazania.put(nazwaRoli, powiazaniaObiektu);
        }
        if(!powiazaniaObiektu.containsKey(kwalifikator)) {
            // Dodaj powiazanie dla tego obiektu
            powiazaniaObiektu.put(kwalifikator, obiektDocelowy);
            // Dodaj powiazanie zwrotne
            obiektDocelowy.dodajPowiazanie(odwrotnaNazwaRoli, nazwaRoli, this, this, licznik -
                1);
        }
    }
}
```


Klasa ObjectPlusPlus (3)

```
public class ObjectPlusPlus extends ObjectPlus implements Serializable {
    // [...]

    public void dodajPowiazanie(String nazwaRoli, String odwrotnaNazwaRoli,
        ObjectPlusPlus obiektDocelowy, Object kwalifikator) {
        dodajPowiazanie(nazwaRoli, odwrotnaNazwaRoli, obiektDocelowy, kwalifikator, 2);
    }

    public void dodajPowiazanie(String nazwaRoli, String odwrotnaNazwaRoli,
        ObjectPlusPlus obiektDocelowy) {
        dodajPowiazanie(nazwaRoli, odwrotnaNazwaRoli, obiektDocelowy, obiektDocelowy);
    }

    public void dodajCzesc(String nazwaRoli, String odwrotnaNazwaRoli, ObjectPlusPlus
        obiektCzesc) throws Exception {
        // Sprawdź czy ta czesc juz gdzieś nie występuje
        if(wszystkieCzesci.contains(obiektCzesc)) {
            throw new Exception("Ta czesc jest już powiazana z jakas caloscia!");
        }

        dodajPowiazanie(nazwaRoli, odwrotnaNazwaRoli, obiektCzesc);

        // Zapamiętaj dodanie obiektu jako czesci
        wszystkieCzesci.add(obiektCzesc);
    }
    // [...]
```

Klasa ObjectPlusPlus (4)

```
public class ObjectPlusPlus extends ObjectPlus implements Serializable {
    // [...]
    public ObjectPlusPlus[] dajPowiazania(String nazwaRoli) throws Exception {
        HashMap<Object, ObjectPlusPlus> powiazaniaObiektu;
        if(!powiazania.containsKey(nazwaRoli)) {
            // Brak powiazan dla tej roli
            throw new Exception("Brak powiazan dla roli: " + nazwaRoli);
        }
        powiazaniaObiektu = powiazania.get(nazwaRoli);
        return (ObjectPlusPlus[]) powiazaniaObiektu.values().toArray(new ObjectPlusPlus[0]);
    }

    public void wyswietlPowiazania(String nazwaRoli, PrintStream stream) throws Exception {
        HashMap<Object, ObjectPlusPlus> powiazaniaObiektu;
        if(!powiazania.containsKey(nazwaRoli)) {
            // Brak powiazan dla tej roli
            throw new Exception("Brak powiazan dla roli: " + nazwaRoli);
        }
        powiazaniaObiektu = powiazania.get(nazwaRoli);
        Collection col = powiazaniaObiektu.values();
        stream.println(this.getClass().getSimpleName() + " powiazania w roli " +
            nazwaRoli + ":" );
        for(Object obj : col) {
            stream.println("    " + obj);
        }
    }
    // [...]
```

Klasa ObjectPlusPlus (5)

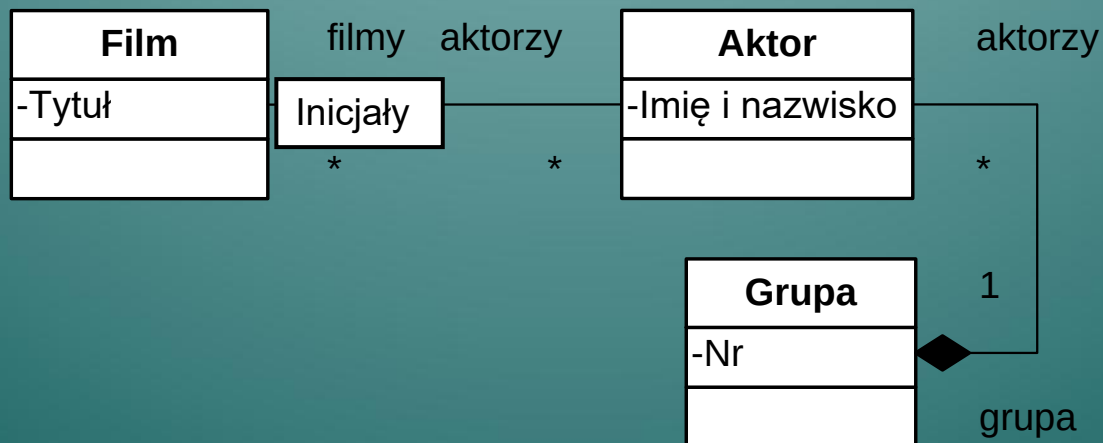
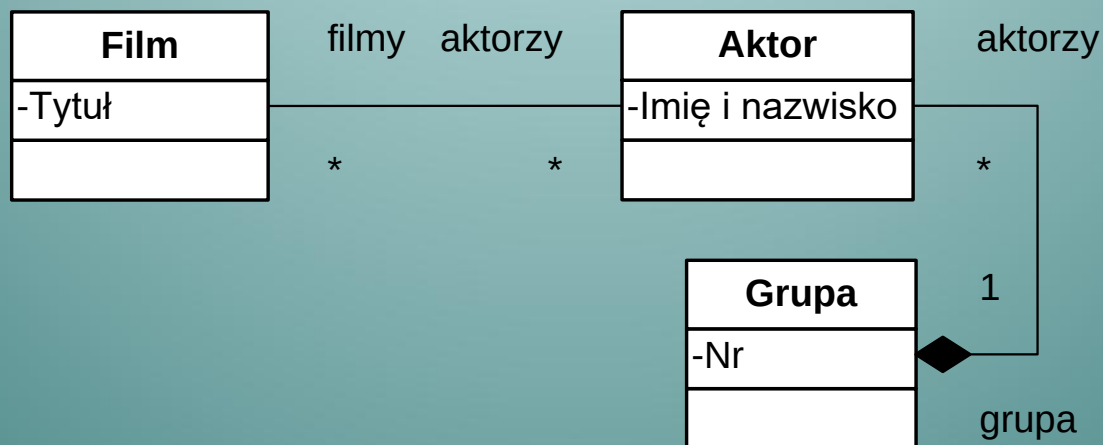
```
public class ObjectPlusPlus extends ObjectPlus implements Serializable {
    // [...]
    public ObjectPlusPlus dajPowiazanyObiekt(String nazwaRoli, Object kwalifikator) throws
        Exception {
        HashMap<Object, ObjectPlusPlus> powiazaniaObiektu;

        if(!powiazania.containsKey(nazwaRoli)) {
            // Brak powiazan dla tej roli
            throw new Exception("Brak powiazan dla roli: " + nazwaRoli);
        }

        powiazaniaObiektu = powiazania.get(nazwaRoli);
        if(!powiazaniaObiektu.containsKey(kwalifikator)) {
            // Brak powiazan dla tej roli
            throw new Exception("Brak powiazania dla kwalifikatora: " + kwalifikator);
        }

        return powiazaniaObiektu.get(kwalifikator);
    }
}
```

Klasy biznesowe do zaimplementowania

Implementacja klas biznesowych korzystająca z ObjectPlusPlus

```
public class Aktor extends ObjectPlusPlus {
    private String imieNazwisko;

    public Aktor(String imieNazwisko) {
        super(); // wwołanie konstruktora z nadklasy - obowiązkowe!
        this.imieNazwisko = imieNazwisko;
    }

    public String toString() {
        return "Aktor: " + imieNazwisko;
    }
}
```

```
public class Film extends ObjectPlusPlus {
    private String tytul;

    public Film(String tytul) {
        super(); // wwołanie konstruktora z nadklasy - obowiązkowe!
        this.tytul = tytul;
    }

    public String toString() {
        return "Film: " + tytul;
    }
}
```


Implementacja klas biznesowych korzystająca z ObjectPlusPlus (2)

```
public class Grupa extends ObjectPlusPlus {  
    private int nr;  
  
    public Grupa(int nr) {  
        super(); // wwołanie konstruktora z nadklasy - obowiązkowe!  
        this.nr = nr;  
    }  
  
    public String toString() {  
        return "Grupa: " + nr;  
    }  
}
```

Przykład wykorzystania klas biznesowych korzystających z ObjectPlusPlus

```
// Utworz nowe obiekty (na razie bez informacji o powiazaniach)
Aktor a1 = new Aktor("Arnold Schwarzenegger");
Aktor a2 = new Aktor("Michael Biehn");
Aktor a3 = new Aktor("Kristanna Loken");

Film f1 = new Film("Terminator 1");
Film f3 = new Film("Terminator 3");

Grupa g1 = new Grupa(1);
Grupa g2 = new Grupa(2);

// Dodaj informacje o powiazaniach
f1.dodajPowiazanie("aktorzy", "filmy", a1);
// f1.dodajPowiazanie("aktorzy", "filmy", a2);
f1.dodajPowiazanie("aktorzy", "filmy", a2, "MB");// wykorzystanie asocjacji kwalifikowanej
f3.dodajPowiazanie("aktorzy", "filmy", a1);
f3.dodajPowiazanie("aktorzy", "filmy", a3);

g1.dodajCzesc("czesc", "calosc", a1);
g1.dodajCzesc("czesc", "calosc", a2);
g2.dodajCzesc("czesc", "calosc", a3);
// g2.dodajCzesc("czesc", "calosc", a1); // wyjatek poniewaz dodawana czesc (aktor) nalezy
// juz do innej calosci (grupy)
```

Przykład wykorzystania klas biznesowych korzystających z ObjectPlusPlus (2)

Zadanie

- Co jest potencjalnie złego (niebezpiecznego) w tym podejściu?
- Jak można to poprawić?

```
// Wyświetl informacje
f1.wyświetlPowiazania("aktorzy", System.out);
f3.wyświetlPowiazania("aktorzy", System.out);

a1.wyświetlPowiazania("filmy", System.out);

g1.wyświetlPowiazania("czesc", System.out);

// test asocjacji kwalifikowanej
System.out.println(f1.dajPowiazanyObiekt("aktorzy", "MB"));
```

Film powiazania w roli aktorzy:

Aktor: Arnold Schwarzenegger

Aktor: Michael Biehn

Film powiazania w roli aktorzy:

Aktor: Arnold Schwarzenegger

Aktor: Kristanna Loken

Aktor powiazania w roli filmy:

Film: Terminator 1

Film: Terminator 3

Grupa powiazania w roli czesc:

Aktor: Arnold Schwarzenegger

Aktor: Michael Biehn

Aktor: Michael Biehn

Podsumowanie

- o Mamy dwa generalne podejścia do implementacji asocjacji:
 - Identyfikatory,
 - Natywne referencje.
- o Niektóre rodzaje asocjacji, przed ich implementacją należy zamienić na konstrukcje równoważne.
- o Dzięki temu implementujemy je korzystając ze znanych już sposobów.
- o Całą funkcjonalność związaną z zarządzaniem asocjacjami, warto zgromadzić w specjalnej nadklasie (`ObjectPlusPlus`).
- o Dzięki temu, że nowa klasa (`ObjectPlusPlus`) dziedziczy z `ObjectPlus`, obsługuje również zarządzanie ekstensjami.